

ONDERWIJSVISITATIE

dans

Een onderzoek naar de kwaliteit van de één-cyclus-opleiding dans aan de Vlaamse hogescholen

V L H O R A

V l a a m s e H o g e s c h o l e n r a a d

november 2002

voorwoord

De visitatiecommissie van de opleiding dans brengt met dit rapport verslag uit over haar bevindingen, conclusies en aanbevelingen die resulteren uit het onderzoek dat zij in 2002 heeft verricht naar de kwaliteit van de één-cyclus-opleiding dans in Vlaanderen. De opleiding dans is een unieke opleiding in Vlaanderen.

De visitatie en dit rapport kaderen in de werkzaamheden van de hogescholen en van de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) met betrekking tot de kwaliteitszorg van het hogescholenonderwijs, zoals voorzien in artikel 58bis van het hogescholendecreet van 1994.

Met dit rapport wordt de bredere samenleving geïnformeerd over de wijze waarop de hogeschool en meer bepaald de betrokken opleiding omgaat met de kwaliteit van haar onderwijs. Toch is het rapport in de eerste plaats bedoeld voor de hogeschool die de opleiding dans aanbiedt. Op basis van de bevindingen van het rapport kan de hogeschool nu en in de nabije toekomst actie nemen om de kwaliteit van het onderwijs in de opleiding te handhaven en verder te verbeteren.

De lezer moet zich echter terdege bewust zijn van het feit dat het rapport slechts een momentopname biedt van het onderwijs in de opleiding dans en dat de rapportering van de visitatiecommissie slechts één fase is in het proces van kwaliteitszorg.

VLHORA dankt allen die meegewerkt hebben aan het welslagen van dit proces van zelfevaluatie en visitatie. De visitatie dans was niet mogelijk zonder de inzet van al wie binnen de hogeschool betrokken waren bij de voorbereiding en de uitvoering ervan. Tevens is VLHORA bijzondere dank verschuldigd aan de voorzitter en de leden van de visitatiecommissie voor de betrokkenheid en deskundige inzet waarmee zij hun opdracht hebben uitgevoerd.

VLHORA, voorjaar 2003

Luc Van de Velde
secretaris-generaal

Guy Aelterman
voorzitter

inhoudsopgave

---

voorwoord

de visitatie dans	4
1 inleiding.....	4
2 de visitatiecommissie	4
2.1 samenstelling.....	4
2.2 taakomschrijving	4
2.3 werkwijze	5
bevindingen en aanbevelingen.....	6
1 het kwalitatief beschrijvend deel	6
1.1 inleiding.....	6
1.2 concretisering kwaliteitszorg in de opleiding	6
1.3 personeel	6
1.4 materiële en financiële randvoorwaarden	7
1.5 onderwijsdoelstellingen	7
1.6 opleidingsprogramma: opbouw en inhoud	7
1.7 afstudeerwerk en/of werkveldervaring	8
1.8 internationale dimensie	8
1.9 leersituatie	8
1.9.1 onderwijsvormen.....	8
1.9.2 leermiddelen	9
1.10 toetsing en evaluatie	9
1.11 studie- en studentenbegeleiding	9
1.11.1 studenteninstroom	9
1.11.2 studie- en studentenbegeleiding	9
1.12 studeerbaarheid en studierendement	9
1.13 afgestudeerden	10
1.14 maatschappelijk dienstverlening	10
1.15 onderzoek	10
1.16 beoefening en ontwikkeling van de kunsten	10
2 conclusies	11
bijlagen.....	12
1 curriculum vitae van de commissieleden	
2 thema's van het zelfevaluatierapport	
3 bezoekschema	
4 sterke punten en aandachtspunten per thema	

de visitatie dans

1 inleiding

In dit rapport brengt de visitatiecommissie verslag uit van haar bevindingen over de onderwijskwaliteit van de opleiding dans, die zij in maart 2002 in opdracht van de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) heeft onderzocht.

De opleiding dans is een unieke één-cyclus-opleiding die aangeboden wordt aan de Hogeschool Antwerpen.

Dit initiatief kadert in de werkzaamheden van de hogescholen en van VLHORA met betrekking tot de kwaliteitszorg van het hogescholenonderwijs, zoals voorzien in artikel 58bis van het decreet betreffende de hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap van 1994.

2 de visitatiecommissie

2.1 samenstelling

De visitatiecommissie dans is samengesteld door de Raad van Beheer van VLHORA in haar vergadering van 9 september 2001.

De commissie is als volgt samengesteld:

- de heer Michaël Scheck, ere-hoogleraar Hogeschool Antwerpen, voorzitter
- mevrouw Clairette Brack, professor emeritus VUB - docent GAS-Cultuurwetenschappen - optie dans aan de VUB
- mevrouw Diane Spilthoorn, inspecteur Secundair Onderwijs - deeltijds docent GAS-Cultuurwetenschappen - optie dans aan de VUB, secretaris
- de heer Thierry Smits, choreograaf
- de heer Jacques van Meel, directeur Fontys-hogescholen - Dansacademie Tilburg

Voor een kort curriculum vitae van de commissieleden, zie bijlage 1.

2.2 taakomschrijving

De visitatiecommissie heeft als taak - op basis van het zelfevaluatierapport dat door de hogeschool is opgesteld en door middel van ter plaatse te voeren gesprekken - na te gaan in hoeverre de kwaliteit van de onderwijsprocessen van de opleiding, geconcretiseerd in 15 thema's, beheerst wordt en aanbevelingen te formuleren om te komen tot kwaliteitsverbetering binnen de betrokken opleiding.

Voor de thema's van de zelfevaluatie, zie bijlage 2.

2.3 werkwijze

2.3.1 voorbereiding

De visitatiecommissie werd geïnstalleerd op 15 januari 2002.

Tijdens deze vergadering werd de handleiding van het visitatieproces toegelicht. Tevens werden op deze vergadering de bezoekdagen vastgelegd, het bezoekschema opgesteld en de wijze van voorbereiding van het bezoek besproken.

De commissie analyseerde het zelfevaluatie-rapport en de bijlagen om zich een beeld te vormen van de opleiding en van de kwaliteitszorg in de opleiding. Individuele bevindingen, commentaren en punten van verdere bevraging werden samengevoegd tot één voorbereidend werkdocument, van waaruit de eigenlijke visitatie zou worden gestuurd.

2.3.2 bezoek aan de instelling

Tijdens het bezoek heeft de commissie gesprekken gevoerd met alle geledingen die betrokken zijn bij het onderwijs in de opleiding dans. De gesprekken zijn een goede aanvulling geweest op het zelfevaluatie-rapport en zijn door de commissie als open ervaren.

Tijdens het bezoek werd de mogelijkheid tot bijkomende gesprekken voorzien. Deze mogelijkheid kon gebruikt worden zowel op verzoek van personen uit de bezochte instelling als op verzoek van de visitatiecommissie.

Verder heeft de commissie kennis genomen van bijkomende informatie, zoals verslagen, cursussen, voorbeelden van examenvragen, van afstudeerwerken en van stagewerken.

Tevens werd een bezoek gebracht aan de gebouwen en de infrastructuur en werd een toonmoment bijgewoond.

Het bezoek werd afgesloten met een mondelinge rapportering aan de algemeen directeur, aan de directeur administratie onderwijs, onderzoek en academische planning en aan het departementshoofd, waarin de commissie haar eerste bevindingen van de visitatie weergaf.

Voor het bezoekschema, zie bijlage 3.

2.3.3 rapportering

Als laatste stap in het visitatieproces legt de commissie haar bevindingen en aanbevelingen vast in een terugmeldingsrapport per bezochte instelling en in een globaal openbaar rapport voor de ganse opleiding in Vlaanderen. Aangezien het een unieke opleiding betreft, heeft de commissie één rapport opgemaakt, dat geldt als terugmeldingsrapport en als openbaar rapport. Dit rapport werd door de voltallige commissie besproken en gefinaliseerd op 8 mei 2002.

De opleiding heeft de gelegenheid gekregen om op dit rapport te reageren. Voor zover de commissie zich kon terugvinden in de opmerkingen van de hogeschool, werden deze verwerkt in het rapport. De commissie heeft de opleiding op de hoogte gebracht van haar beslissing terzake.

bevindingen en aanbevelingen

---

1 het kwalitatief beschrijvend deel

1.1 inleiding

De basisopleiding dans is de enige basisopleiding dans in België. Zij wordt georganiseerd aan de Hogeschool Antwerpen in het departement Dramatische Kunst, Muziek en Dans als Hoger Instituut voor Dans (HID). Het gaat om een opleiding die decretaal wordt geëvalueerd als een opleiding van één cyclus. Slagen in de driejarige opleiding leidt tot het diploma van gegradueerde in dans.

Voor de basisopleiding dans werden de afgelopen drie academiejaren volgende studentenaantallen geregistreerd:

	1998-1999	1999-2000	2000-2001
eerste jaar	20	20	14
tweede jaar	6	9	16
derde jaar	5	6	9
TOTAAL	31	35	39

Op beleidsniveau bevindt de opleiding zich momenteel in een overgangsfase. Het programma, de keuze van de docenten en de interne kwaliteitszorg zijn nog het werk van de vorige artistiek directeur. Vanaf volgend academiejaar (2002-2003) zal de nieuwe artistiek directeur, bijgestaan door een adviesraad, haar eigen beleid uitbouwen.

Volgens het zelfevaluatie-rapport berust de werking van het HID op drie pijlers, nl. (1) het aanbieden van een beroepsgerichte opleiding (danstechnisch, danstheoretisch en cultureel artistiek), (2) de uitbouw van een dansontwikkelingscentrum en (3) de profilering via internationale contacten.

De kwaliteitscoördinator heeft op relatief korte tijd ernstige inspanningen geleverd om een kwaliteitszorgsysteem op te starten. De keuze om zich hierbij te inspireren op het PROZA-meetinstrument had het voordeel dat vanuit reële en nauwkeurig omschreven indicatoren gewerkt werd. De aanpak leverde een sterkte-zwakte-analyse op voor heel wat aandachtsvelden, maar het opstarten van verbeteracties verliep tot nu toe niet steeds even vlot.

1.2 concretisering kwaliteitszorg in de opleiding

In deze kleine schoolgemeenschap is het begrijpelijk dat kwetsbare onderlinge relaties de kwaliteitszorg mogelijk bemoeilijken. Vaste, transparante afspraken kunnen deze gevoeligheden neutraliseren en bieden ook een betere waarborg voor de verticale en horizontale doorstroming van informatie. De kwaliteitszorg is momenteel nog te veel materie die tot de bevoegdheden van de directie behoort en te weinig gedragen wordt door het korps, de studenten en eventuele andere betrokkenen (bijv. externe stagebegeleiders, commerciële partners).

1.3 personeel

Het personeel bestaat uit een vaste kern met goede basiskwalificaties en een aantal gastdocenten die met zorg geselecteerd worden. Het personeelsmanagement scoort veeleer zwak voor wat betreft professionalisering (nascholingen worden niet geïnventariseerd en evenmin aangemoedigd) en het benutten van specifieke competenties (de invulling van de opdrachten beperkt zich nog te sterk tot de eigenlijke basisopdracht; nagenoeg geen inkleuring van de mandaten op basis van functioneringsgesprekken). Hier en daar werden wel reeds voorbeelden van goede praktijk vastgesteld (ombudsman, studentenbegeleiding, het

organiseren van geleid theaterbezoek). Het betreft echter individuele initiatieven die nog onvoldoende kaders in een globale visie op de opleiding.

Op het niveau van de kwaliteitszorg is zeker nog een grotere betrokkenheid mogelijk via bijv. een responsabilisering voor deelaspecten zoals externe communicatie (pers en rekrutering), contacten op beleidsniveau (politiek, administratief), uitbouw van de mediatheek of opvolging van afgestudeerden.

1.4 materiële en financiële randvoorwaarden

De infrastructurele voorzieningen zijn voorbeeldig. De vroegere schoolgebouwen werden omgevormd tot degelijk uitgeruste dansstudio's, een kleine theaterruimte, een gezellige refterplaats, enz. Dit vergde echter zware financiële investeringen. Binnen de hogeschool kan het instituut rekenen op een solidariteit voor wat betreft het gebruik van de werkingsmiddelen.

Er wordt weinig aandacht besteed aan de uitbouw van de mediatheek en bibliotheek. Volgens de artistieke directie en de beleidsverantwoordelijken van het departement hypothekeert de actuele omkadering de inhoudelijke uitbouw van de opleiding (bijv. beschikbaarheid voor vergaderingen, voor bijkomende taken of voor bijzondere initiatieven). Besnoeiingen in het aantal subsidieerbare uren hadden tot gevolg dat opdrachten dienden ingekrompen te worden. Het afbouwen van specialisatiemogelijkheden binnen de opleiding wordt eveneens als een gemis ervaren.

1.5 onderwijsdoelstellingen

De invulling van de onderwijsdoelstellingen is conform de decretale bepalingen. Het zelfevaluatierapport bevat een duidelijk beroepsprofiel. Het onderwijs is gericht naar het aanbieden van een beroepsgerichte opleiding. Hierin onderscheiden zich danstechnische, danstheoretische en cultureel artistieke doelstellingen. Individuele ontplooiingskansen worden zeker in acht genomen, maar hier is de onderwijsvisie veeleer onduidelijk. Mogelijkheden tot specialisaties zijn er niet meer en tot nu toe werd niet geïnvesteerd in het duiden en afbakenen van de domeinen die door de studenten op basis van hun persoonlijke interesse en bekwaamheden kunnen uitgediept worden.

1.6 opleidingsprogramma: opbouw en inhoud

Het onstabiele karakter van de opleiding (o.a. afbouw van de specialisatiemogelijkheden, het al dan niet kunnen doorstromen naar een lerarenopleiding) heeft een belemmerende invloed gehad op de inhoudelijke invulling. Een functioneel evenwicht in het aanbod van cursussen wordt nagestreefd. In de danslessen wordt zowel aandacht besteed aan de klassieke dans als aan hedendaagse danstrainingsprogramma's en worden verworven technieken verder uitgediept in creatieve en artistieke toepassingen. Via het theoretisch pakket verwerven de studenten niet alleen de nodige inzichten om de danspraktijk in een maatschappelijk-artistieke dimensie te kunnen plaatsen, maar zij worden ook deskundig geïnformeerd over gezondheidsgerelateerde thema's (zoals voeding, blessurepreventie, relevante trainingsprincipes).

De flexibiliteit in het uurrooster biedt zowel voor- als nadelen, maar resulteert nog te vaak in het verstoren van de continuïteit in de danstechnische trainingen (zowel voor klassieke als voor hedendaagse dans). Een voordeel is dan weer dat deze flexibiliteit toelaat aandacht te besteden aan uitvoering en creatie (choreografische oefeningen) die uitmonden in reële toonmomenten. Een grotere responsabilisering van de studenten is hierbij zeker nog mogelijk. Dit impliceert ook dat meer mogelijkheden worden aangeboden om de infrastructuur (nagenoeg onbeperkt) buiten de eigenlijke lessen te gebruiken.

Het zou zinvol zijn de muzikale vorming verder uit te diepen. Mogelijkheden tot samenwerking met de andere basisopleidingen binnen het departement worden wel reeds onderkend (bijv. gemeenschappelijke cursussen), maar tot nu toe werd hier in de praktijk nog niet echt werk van gemaakt.

De kwaliteitszorg m.b.t. het opleidingsprogramma gebeurt vooral vanuit een remediërende invalshoek (evaluaties door de studenten die dan onderwerp uitmaken van verder overleg, wat moet leiden tot eventuele bijstellingen). Dat dit systeem zeker niet door iedereen als efficiënt en gunstig wordt ervaren, verwijst naar een nood aan een breder overleg en meer transparantie (vooral vanuit het korps). Een grondige evaluatie met daaraan gekoppeld een aantal verbeteracties vanuit het korps zelf dringt zich op. Het wegwerken van

overlappenden, het verfijnen van de complementariteit (tussen theorie en praktijk) en het geïntegreerd verwerken van bepaalde leerstofonderdelen in projectvorm zijn alvast drie mogelijke aandachtspunten.

1.7 afstudeerwerk en/of werkveldervaring

De opleiding onderkent het belang van werkveldervaring op basis van stages, maar is er zich tevens van bewust dat de organisatie ervan nog niet volledig op punt staat (voldoende stageplaatsen vinden, mogelijkheden om in te spelen op de individuele interesse van de studenten, een goede begeleiding waarborgen, enz). Een aan de opleiding verbonden danscompagnie (waarvan sprake in het zelfevaluatie-rapport) zou inderdaad een zinvolle verruiming van de mogelijkheden betekenen.

Vanuit de opleiding wordt getracht in te spelen op actuele ontwikkelingen binnen het kunstgebeuren. (tijdens de visitatie liep er bijvoorbeeld een interessant project m.b.t. integratie van dans en muziek). De inplanting van de campus (in Lier, dus verwijderd van de andere opleidingen binnen het departement en ook enigszins onttrokken aan het artistieke leven in Antwerpen), werkt hier als nadelige factor. Het werken met gastdocenten daarentegen, verhoogt de instroom van verfrissende ideeën en artistieke diversiteit.

Tot het afronden van de opleiding behoort o.m. het indienen van een eindwerk, maar het is onduidelijk welke plaats deze opdracht krijgen in het geheel van de doelstellingen en over het proces werd evenmin veel informatie terug gevonden (duiden van de toe te passen vaardigheden, taakverdeling m.b.t. de ondersteuning door de docenten).

1.8 internationale dimensie

Vanuit de opleiding werden in het verleden verschillende internationale contacten uitgebouwd, waarbij de (vroegere artistiek) directeur duidelijk als spilfiguur optrad. In de documenten van de school werd weinig terug gevonden over deelnamecijfers (betrokkenheid van studenten en docenten) of over aandachtspunten die via de internationale contacten zullen uitgediept worden. Uit het zelfevaluatie-rapport kwam naar voren dat in de nabije toekomst hier werk van zal gemaakt worden via het aanstellen van een departementale coördinator internationalisering. In deze materie is bundeling van krachten zeker zinvol.

1.9 leersituatie

1.9.1 onderwijsvormen

Uit de gesprekken kon worden afgeleid dat praktijkvakken een hogere status hebben dan theorievakken. Dit komt o.m. tot uiting in de (gedwongen) tolerante houding vanwege de docenten tegenover de beperkte interesse bij de studenten en in de keuzes die de studenten zelf maken voor wat betreft het deelnemen aan de lessen. Alhoewel er binnen het korps een eensgezindheid bestaat over het complementaire belang van beide luiken, zijn in het kwaliteitszorgsysteem nog geen verbeteracties voor dit knelpunt uitgewerkt. De denkplaatjes die hiervoor al wel voorzichtig zijn geformuleerd (meer mogelijkheden voor zelfstudie met ondersteuning van een goed uitgebouwde mediatheek, het opstarten van formele samenwerkingsverbanden tussen praktijk- en theorie docenten) zijn echter wel waardevolle perspectieven.

De praktijkvakken verlopen in een gedisciplineerde sfeer, met aandacht voor verschillende beheersingsniveaus (zie ook instroom). In de lessen klassieke dans biedt de afbakening tot de Vaganova-techniek een goede ondersteuning. De hedendaagse lessen (met een weliswaar beperkt spectrum aan technieken) worden inhoudelijk positief ervaren. Het werken met gastdocenten is een positief gegeven, maar hierdoor komen wel soms de regelmaat en de continuïteit in het gedrag. Vanuit haar doelstelling om autonoom handelende mensen te vormen die 'artistiek' kunnen denken, is de opleiding er zich van bewust dat binnen de praktijklessen het creatieve klimaat nog niet optimaal is.

1.9.2 leermiddelen

De materiële ondersteuning voor de praktijklessen zorgen voor een duidelijke meerwaarde in het rendement (goede vloer, spiegels, geluidsinstallaties, mogelijkheid tot video-opnames, ...).

Verskillende docenten van de theorielessen zorgden voor degelijk en verzorgd cursusmateriaal. Om de doelstellingen van de opleiding op een coherente manier te realiseren, zou inderdaad dringend werk moeten gemaakt worden van het documentatiecentrum (actualisatie van boeken, Cd-rom's en videomateriaal, toevoeging van multimedia, ontsluiten van de collectie, gebruikbeheer, ...).

1.10 toetsing en evaluatie

De toetsing en evaluatie zijn duidelijk en de beschrijving van de examenorganisatie is sterk. De deliberatieprocedures verlopen ernstig.

1.11 studie- en studentenbegeleiding

1.11.1 studenteninstroom

Het instapniveau van de opleiding is heterogeen en daarom ook gedeeltelijk laag. In het eerste jaar is er een opvallende interesse voor aanverwante opleidingen, ook in het buitenland. In het verleden heeft de opleiding moeten afrekenen met factoren die een negatief effect hadden op het imago van de opleiding (lage doorstroming vanuit de Koninklijke Balletschool Antwerpen, onstabiele instroom, waardoor de pogingen om aan de opleiding de nodige ruchtbaarheid te geven, vaak niet het gewenste effect hadden. De opleiding is er zich van bewust dat verdere investeringen noodzakelijk zijn (er werd o.a. al werk gemaakt van een website met informatie over de opleiding en de audities).

Verder dient de heterogeniteit van de studenteninstroom ook in verband gebracht te worden met het beperkte aanbod aan vooropleidingen in Vlaanderen. De aansluitingsmogelijkheden met de pedagogische opleiding hebben tot gevolg dat studenten met verschillende einddoelen en onderliggende motivaties samen gebracht worden in eenzelfde opleiding.

1.11.2 studie- en studentenbegeleiding

Voor wat de studiebegeleiding betreft, worden de studenten goed gevolgd.

De studentenbegeleiding wordt kwaliteitsvol ingevuld en bestrijkt verschillende domeinen (medisch, psychologisch, sociaal, beroepsgericht). De begeleiding krijgt bovendien andere accenten in de verschillende leerjaren. Bij de studenten bestaat duidelijk nog een behoefte tot ondersteuning bij de voorbereiding op audities, een situatie waarmee zij in het latere beroepsleven wellicht frequent zullen geconfronteerd worden.

1.12 studeerbaarheid en studierendement

De studeerbaarheid van het programma voldoet. Er is wel een vrij hoge studentenuitval, maar deze vaststelling kan niet los gezien worden van de hoger aangehaalde heterogene instroom. De studenten die de volledige opleiding doorlopen doen dit meestal zonder overzitten (gemiddelde studietijd: 3,12 jaar). Dit verwijst mogelijk naar een duidelijke oriëntering na het eerste jaar en een goede begeleiding doorheen de opleiding.

In het zelfevaluatie-rapport wordt het studierendement eigenlijk uitsluitend beschreven op basis van kwantitatieve gegevens (cijfermateriaal over uitval en slaagkansen). Het kwalitatieve rendement komt niet echt aan bod. Het is belangrijk intern het curriculum te evalueren, de studiebelemmerende en studiebevorderende factoren te inventariseren en de startkwalificaties van de afgestudeerden voor het beroepsveld onder de loep te nemen. Uit het toonmoment en gesprekken met alle betrokkenen tijdens de visitatie kon worden afgeleid dat zeker nog strategieën kunnen ontwikkeld worden voor een verhoging van het rendement.

De beoogde individuele ontplooiing wordt wel ingevuld op artistiek vlak, maar krijgt weinig aandacht voor wat betreft oriëntatie naar dansgerelateerde beroepsvelden (scenografie, journalistiek, cultuurmanagement,

danstherapie, enz.). Het afbouwen van de specialisatiemogelijkheden heeft hier wellicht mee te maken, maar het komt het beleid toe te onderzoeken of op dit vlak en met de huidige mogelijkheden wel het optimale rendement wordt bereikt.

1.13 afgestudeerden

De afgestudeerden zijn positief over hun opleiding. De tewerkstelling situeert zich vooral in de pedagogische sector. Dit heeft te maken met de sterk pedagogisch-georiënteerdheid uit het verleden, maar ook met de tewerkstellingskansen (deze verlopen vlotter in het onderwijs dan in de artistieke wereld). De contacten met afgestudeerden vanuit het HID beperken zich hoofdzakelijk tot het versturen van uitnodigingen voor de voorstellingen.

De posthogeschoolvorming is nog niet echt uitgewerkt. De initiatieven beperken zich voorlopig tot de mogelijkheid om mee te komen trainen en om deel te nemen aan bepaalde artistieke projecten.

1.14 maatschappelijke dienstverlening

De maatschappelijke dienstverlening situeert zich vooral op het vlak van een artistiek aanbod, uitgevoerd door de studenten van het HID. Er zijn ook een aantal studiedagen, voordrachten en debatten. De doelstelling om ook als documentatiecentrum te fungeren wordt niet waar gemaakt.

Het HID is zich ervan bewust dat de externe communicatie zwak is uitgebouwd. Verbeteracties om hieraan te verhelpen ontbreken voorlopig.

1.15 onderzoek

Er is een beperkte betrokkenheid bij toegepast wetenschappelijk dansonderzoek. Gezien de doelstellingen van de opleiding is dit begrijpelijk.

De zelfevaluatie beperkt zich tot een opsomming, waaraan echter geen reflectie verbonden wordt m.b.t. het verder benutten van deze betrokkenheid (bijv. behoefteonderzoek m.b.t. onderzoeksthema's, geïnteresseerde studenten betrekken bij wetenschappelijke projecten, lezingen door docenten van wetenschappelijke instellingen over relevante onderzoeksresultaten).

1.16 beoefening en ontwikkeling van de kunsten

De beoefening en ontwikkeling van de kunsten zit grotendeels in het opleidingsprogramma verweven. Voor het organiseren van publieke voorstellingen heeft de school te kampen met een tekort aan middelen, zijn de materiële voorzieningen evenmin optimaal en is ook bijkomend personeel noodzakelijk. Gezien de aard van de opleiding ondersteunt de visitatiecommissie de vraag naar bijkomende financiële middelen en personeel.

2 conclusies

De opleiding dans van de Hogeschool Antwerpen van het Hoger Instituut voor Dans beantwoordt aan de decretale bepalingen.

Om een analyse te maken van het functioneren van de opleiding en de kwaliteit die uiteindelijk geleverd wordt, dienen vooraf enkele factoren geduid te worden die een negatief effect hebben op het rendement. In de eerste plaats is er de onstabiele structuur van de opleiding (o.a. afbouw van de specialisatiemogelijkheden, het al dan niet kunnen doorstromen naar een lerarenopleiding). Het korps heeft zich in de loop der jaren hier steeds flexibel tegenover opgesteld, maar voor het imago van de opleiding en het inhoudelijk uitbouwen van de structuuronderdelen was dit zeker geen goede zaak. Ten tweede heeft de opleiding te kampen met een rekruteringsprobleem. Er werd opgemerkt dat meer en op een 'modernere' manier ruchtbaarheid dient gegeven te worden aan de audities, maar tegelijkertijd is het aantal vooropleidingen in België erg beperkt. Hierdoor werkt het HID met een erg heterogene instroom en is er bovendien een grote uitval na het eerste jaar omwille van studenten die zich uiteindelijk elders inschrijven of die het vereiste niveau niet kunnen behalen.

Het kwaliteitszorgsysteem werd wel op een deskundige manier opgestart, maar de verdere integratie ervan verdient verdere aandacht. De uitdagingen waar de opleiding momenteel voor staat betreffen vooral het inhoudelijk sterker uitbouwen van de opleiding op basis van het verruimen van het rekruteringsgebied, het verbeteren van de coherentie tussen de verschillende opleidingsonderdelen en het verhogen van het artistiek klimaat.

Meer financiële middelen zouden bovendien kansen creëren om binnen de opleiding opnieuw aandacht te besteden aan specialisatiemogelijkheden en om het huidige aanwezige menselijk, infrastructureel en materieel potentieel ook te benutten voor de uitbouw van een dansontwikkelingscentrum, een artistieke ontmoetingsplaats.

Het kwaliteitszorgsysteem tenslotte dient vanuit een breder draagvlak te worden uitgewerkt. Vanuit deze verruimde betrokkenheid kan dan verder werk gemaakt worden van het opstarten van verbeteracties, een fase die tot nu toe wat weinig aandacht kreeg.

bijlage 1

curriculum vitae van de visitatieleden

Prof. dr. em. Clairette Brack (1936) is doctor in de Lichamelijke opvoeding en behaalde een diploma ritmiek aan het Jaque-Dalcroze instituut en een diploma creatieve dans en lichaamsexpressie van de Stad Brussel. Privé volgde zij een opleiding piano en klassieke gitaar.

Prof. Brack doceert theoretische vakken in de GAS Cultuurwetenschappen, optie theater en dans aan de VUB.

Michaël Scheck (1933) studeerde aan de muziekhogeschool Freiburg (Duitsland) en aan de Koninklijke Conservatoria Antwerpen en Brussel. Zijn beroepsloopbaan als uitvoerder en pedagoog begon in 1957. Van 1961 tot 1974 was hij eerste hoboïst bij de Antwerpse Filharmonie. Als solist, lid van kamermuziekensembles en dirigent concerteerde hij in de meeste Europese landen, de Verenigde Staten, Japan, Zuid-Afrika en de Filipijnen. Het door hem opgerichte Antwerps Bachkoor (1973-1991) verwierf internationale bekendheid.

Michaël Scheck was pedagogisch actief aan jeugdateliers en muziekscholen, in het Deeltijds Kunstonderwijs, als leraar koördirectie aan de Koninklijke Conservatoria Antwerpen en Gent, docent op talrijke cursussen en jurylid in binnen- en buitenland. Hij werkte mee aan de herstructurering van de muziekscholen en van het hoger kunstonderwijs in Vlaanderen.

Van 1991 tot 1995 was Michaël Scheck directeur van het Koninklijk Vlaams Conservatorium Antwerpen, van 1996 tot 1997 hoogleraar en hoofd van het Departement Dramatische Kunst, Muziek en Dans van de Hogeschool Antwerpen, aansluitend periodiek gastprofessor kamermuziek, koor en koördirectie. Hij is medewerker, beheerder of voorzitter van een aantal culturele organisaties. Sinds 1998 is hij directeur van het door hem opgerichte Studiecentrum voor Vlaamse Muziek. In 2001 werd hij door de Europalia International Foundation belast met de muzikale programmering van de festivals Bulgarije 2002 en Italië 2003.

Thierry Smits (1963) danste - na een opleiding in klassieke en moderne dans in Hasselt, Brussel en Parijs - enkele jaren bij verschillende gezelschappen - onder meer bij Plan K - en deed ook ervaring op met cabaret. In 1990 presenteerde hij zijn eerste choreografie, *La Grâce du tombeur*, in de Hallen van Schaarbeek. Sedertdien maakte hij verschillende dansvoorstellingen met zijn eigen gezelschap, de Compagnie Thor, en ook voor andere opdrachtgevers (Kameropera Transparant, Dansgroep Krisztina De Châtel, Danstheater Arena, Het Paleis, Karin Post Productions...). Tot zijn belangrijkste voorstellingen, waarin de relatie tot de seksualiteit en het sacrale meestal een belangrijke rol spelen, behoren *Eros délétaire*, *L'Âme au diable*, *Cyberchrist*, *Soirée dansante*, *Corps(e)*, *Red Rubber Balls* en *Achter de Spiegel*. Hij werd in 1995 bekroond met de prijs van de SACD-België (société des Auteurs et Compositeurs Dramatiques) en in 1998 met de Océ-prijs voor de Podiumkunsten van de Franse Gemeenschap.

Diane Spithoorn (1949) is verbonden aan het Ministerie van Onderwijs als inspecteur Secundair Onderwijs. Daarnaast is zij deeltijds docent in de GAS-Cultuurwetenschappen (gediplomeerde in de aanvullende studie) - optie dans aan de VUB.

Jacques van Meel (1949) studeerde aan de Pedagogische Academie De Vossenbergh Oudenbosch en de dansafdeling van de Theaterschool in Amsterdam.

Hij startte zijn loopbaan als vakleerkracht dans op diverse basisscholen en docent dans aan de Pedagogische Academies Oudenbosch en Ettel-Leur. Hij doceerde dansexpressie, methodiek-didactiek dans, theorie-vorming dans. Momenteel doceert hij Kunstfilosofie aan de Fontys Dansacademie in Tilburg. Van 1989 tot 1994 was hij directeur van de Dansacademie Brabant., van 1994 tot 1999 directeur van de Faculteit der Kunsten van de Hogeschool Katholieke Leergangen. Sinds 1999 is hij directeur van de Fontys Dansacademie en tevens lid van het directieteam Fontys Hogeschool voor de Kunsten.

Sinds 1975 werkt hij mee in diverse adviesorganen bij het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (NL)

In 1995 werd hij voorzitter van het landelijk overleg van directies van dansacademies.

Tussen 1984 en 1995 was hij choreograaf van diverse musical-amateurproducties en theaterproducties.

Sinds 1992 is hij lid van diverse overlegorganen op het gebied van amateurdans in Noord-Brabant.

Hij is auteur van diverse artikelen in vaktijdschriften op het gebied van (amateur)dans en kunstzinnige vorming.

Vanaf 1996 is hij lid van de board van de Dance-section van ELIA (European League of Institutes of the Arts). In 2003 wordt hij voorzitter van dit Europees overleg van dansacademies.

0. beschrijving van beleid en kwaliteitszorg van de opleiding

- Voorstelling van de opleiding;
- Beschrijving van het beleid, algemene strategie en/of doelstellingen inzake onderwijs, internationalisering, maatschappelijke dienstverlening, onderzoek, ...
- Beschrijving van het kwaliteitsbeleid en van het systeem van interne kwaliteitszorg.

1. thema concretisering kwaliteitszorg in de opleiding

- Concrete uitwerking kwaliteitszorg in de opleiding (enquêtes, consensusvergaderingen, evaluatie, relaties met werkveld, ...);
- Meetresultaten van de opleiding vanuit het interne kwaliteitsinstrument;
- Verbeterdoelen en acties vanuit de kwaliteitszorg in de opleiding;
- Opvolging van de verbeterdoelen en acties vanuit de kwaliteitszorg in de opleiding;
- Kwaliteitscoördinator in de opleiding (verantwoordelijkheid, draagvlak, functioneren); thema kwaliteitszorg in het opleidingsteam.

bijlage: overzicht scores, formulieren, (opvolgings)verslagen vanuit de kwaliteitszorg in de opleiding

2. thema personeel

- Human Resources Management (o.a. aanstelling en/of aanwerving, allocatie, bevordering, functionering en evaluatie);
- Betrokkenheid van personeel (commitment en empowerment);
- Werking van het opleidingsteam (coördinatie, teamverantwoordelijkheid, draagkracht, ...);
- Professionalisering van het personeel buiten de technische deskundigheid (ook o.a. navorming);
- Technische deskundigheid van het onderwijzend personeel (vakinhoudelijk, onderwijskundig en didactisch) (ook hoe gaan wij daarmee om?, navorming, ...);
- Onderzoeksdeskundigheid en/of deskundigheid in de beoefening en de ontwikkeling van de kunsten (indien van toepassing);
- Technische, administratieve en organisatorische deskundigheid (ATP, ondersteunende diensten) (ook o.a. navorming).

bijlage: omvang, cijfermateriaal, samenstelling personeel (diploma, categorie, functieomschrijvingen, opdrachten), overzicht navorming personeel

3. thema materiële en financiële randvoorwaarden

- Onderwijsruimten (incl. laboratoria, practica- en werkgroep ruimten, ateliers, ...);
- Mediatheek;
- Computerfaciliteiten;
- Beschikbare werkmiddelen;
- Studenten- en docentfaciliteiten.

bijlage: cijfermateriaal

4. thema onderwijsdoelstellingen

- Onderwijsvisie van de opleiding;
- Afstemming van de onderwijsdoelstellingen van de opleiding op het hoger onderwijs;
- Afstemming van de onderwijsdoelstellingen van de opleiding op het werkveld.

bijlage: beroeps- en/of opleidingsprofiel, onderwijsvisie en/of onderwijsdoelstellingen

5. thema opleidingsprogramma: opbouw en inhoud

- Concretisering van de onderwijsdoelstellingen in het opleidingsprogramma;
- De aandacht in het opleidingsprogramma voor de vaardigheden die het maatschappelijk en beroepsmatig functioneren ondersteunen;
- Actualiteitsgehalte van het opleidingsprogramma;
- Sequentiële opbouw en coherentie van het opleidingsprogramma;
- Aandacht voor de karakteristieken van de studenteninstroom;
- Aanbod en structuur van flexibele leerwegen in het opleidingsprogramma;
- Het niveau en de inhoud van de opleidingsonderdelen.

bijlage: opleidingsprogramma en studiegids van de opleiding

6. thema afstudeerwerk en/of werkveldervaring

- Opvatting(concept), inhoud en niveau;
- Begeleiding (o.a. duidelijkheid regelingen en voorzieningen);
- Beoordeling (gehanteerde criteria en wijze van beoordeling);
- Relatief gewicht in de opleiding.

bijlage: stagecontract, stagebeoordelingsfiche, lijst van stageplaatsen, gebruikte handleiding en/of afspraken bij begeleiding en beoordeling van afstudeerwerken

7. thema internationale dimensie

- Integratie van de doelstellingen van het internationaliseringbeleid in de opleiding;
- De internationale dimensie in de opleiding;
- Participatiegraad van de studenten aan internationale programma's;
- Internationale contacten van het personeel met terugkoppeling naar het onderwijs;
- Samenwerking met buitenlandse instellingen.

bijlage: cijfergegevens internationalisering (studenten, personeel, take-up rate, begroting, uitgaven, ...) internationalisering

8. thema leersituatie

8.1. onderwijsvormen

- De verschillende onderwijsvormen (hoorcollege, werkgroepen, projectwerk, practica, zelfstudie, ...) (concept, geschiktheid in relatie tot doelstellingen, didactisch niveau);
- Innovatieve onderwijsvormen;
- Proportie contacturen-zelfstudie-andere onderwijsactiviteiten.

8.2. leermiddelen

- De verschillende onderwijsmiddelen (syllabi, handleidingen, cursussen, didactische hulpmiddelen, enz.) (in relatie tot doelstellingen en kwaliteit);
- Inschakeling van innovatieve leermiddelen in de opleiding (o.a. ICT).

bijlage: proportie contacturen-zelfstudie-andere onderwijsactiviteiten, onderwijsreglement en/of -regeling en/of -procedure wijziging onderwijsvormen en leermiddelen

9. thema toetsing en evaluatie

- De verschillende evaluatievormen (concept, in relatie tot de doelstellingen van de opleidingsonderdelen en de opleiding als geheel, gerichtheid van de evaluatie op het toetsen van kennis, inzicht, vaardigheden en attitudes, moeilijkheidsgraad);
- Criteria en wijze van beoordeling door de evaluatoren;
- Criteria en wijze van beoordeling van de examencommissie;

de onderwijsvisite van de opleiding dans

- Organisatie van toetsen en examens;
- Transparantie van de evaluatie.

bijlage: examenreglement en/of regeling

10. thema studie- en studentenbegeleiding

10.1. studenteninstroom

- Instroomprofiel (ook zijdelings);
- Instroombegeleiding;
- Voorlichting aan abiturienten/aspirant-studenten;
- Activiteiten ten aanzien van de aansluiting secundair - hoger onderwijs.

10.2. studiebegeleiding en studentenbegeleiding

- Studiebegeleiding tijdens het eerste jaar;
- Studiebegeleiding/advies tijdens het vervolg van de opleiding;
- Communicatie van de onderwijsdoelstellingen, onderwijs- en examenreglement/-regeling;
- Psycho-sociale begeleiding;
- Studentenparticipatie;
- Ombudsfunctie.

bijlage: cijfergegevens instroomprofiel en instroombegeleiding, folders en cijfergegevens studie- en studentenbegeleiding, decretaal rapport studiebegeleiding eerstejaars

11. thema studeerbaarheid en studierendement

- Studierendement en studiebelemmerende of studiebevorderende factoren en maatregelen (per studiejaar/startmodules en voor de hele opleiding);
- Studietijd (verdeling over en binnen de opleiding, wijze en opvolging studietijdmeting, overeenstemming begrote en reële studietijd).

bijlage: slaagcijfers alle studie jaren/modules en gemiddelde studieduur, cijfergegevens begrote en reële studietijd

12. thema afgestudeerden

- Voorbereiding van de afgestudeerde op de instap in het werkveld (uitstroombegeleiding inbegrepen);
- Contacten tussen de opleiding en de afgestudeerden (o.a. alumniwerking);
- Waardering voor de afgestudeerden door het werkveld;
- Tevredenheid van de afgestudeerden over de opleiding.

bijlage: materiaal uitstroombegeleiding en alumniwerking, rapport tevredenheidsmeting bij afgestudeerden

13. thema maatschappelijke dienstverlening

- Maatschappelijke dienstverlening verweven met de opleiding (concept, beleidsdoelstellingen, bijdrage tot beleidsdoelstellingen, verwevenheid met onderwijs, kwaliteitszorg maatschappelijke dienstverlening);
- Organisatie, middelen en ondersteuning van de opleidingsgebonden maatschappelijke dienstverlening.

bijlage: visie en/of beleidsdoelstellingen maatschappelijke dienstverlening, overzicht maatschappelijke dienstverlening, begroting projecten maatschappelijke dienstverlening, resultaten uit kwaliteitszorg

14. thema onderzoek

- Onderzoek verweven met de opleiding (concept, beleidsdoelstellingen, bijdrage tot beleidsdoelstellingen, verwevenheid met onderwijs o.a. via actieve deelname studenten, kwaliteitszorg onderzoeksprojecten);
- Organisatie, middelen en ondersteuning opleidingsgebonden onderzoek.

bijlage: overzicht onderzoeksprojecten, begroting onderzoek (personeel/taakbelasting, uitrusting, werking), tussentijdse en/of eindverslagen, gebruikerscommissies, resultaten uit kwaliteitszorg

15. thema beoefening en ontwikkeling van de kunsten (indien van toepassing)

- De beoefening en ontwikkeling van de kunsten in de opleiding (beleidsdoelstellingen, bijdrage tot de realisatie van de doelstellingen, verwevenheid met onderwijs, kwaliteitszorg beoefening en ontwikkeling kunsten);
- Organisatie, middelen en ondersteuning van de beoefening en ontwikkeling van de kunsten.

bijlage: overzicht beoefening en ontwikkeling kunsten in de opleiding, resultaten uit kwaliteitszorg

18 maart 2002

09.00 – 10.00 uur	intern overleg
10.00 – 11.00 uur	artistiek directeur
11.00 – 12.45 uur	afgestudeerden uit verschillende afstudeerjaren, die het beroep in praktijk uitoefenen (dus niet uitsluitend als pedagoog)
13.00 – 14.00 uur	middagpauze
14.00 – 14.45 uur	afgestudeerden
15.00 – 18.00 uur	vertegenwoordigers uit het beroepsveld, met een zicht op dansopleidingen, vergezeld van een overzicht welke personen gevraagd zijn en welke de uitnodiging aangenomen hebben

19 maart 2002

09.00 – 10.30 uur	studenten uit het eerste jaar (bij voorkeur mannen en vrouwen),
09.30 – 10.00 uur	studenten uit het tweede jaar (bij voorkeur mannen en vrouwen),
10.00 – 10.30 uur	studenten uit het derde jaar (bij voorkeur mannen en vrouwen),
11.00 – 12.00 uur	docenten die de theoretische omkadering vertegenwoordigen (theorie- en cultuurvakken)
12.00 – 13.00 uur	docenten die de fysisch danstechnische vakken vertegenwoordigen
13.00 – 14.00 uur	middagpauze
14.00 – 14.30 uur	verantwoordelijken studentenbegeleiding
14.30 – 15.00 uur	toonmoment
15.00 – 15.30 uur	theatertechnici (geluid en licht)
15.30 – 16.00 uur	muzikale begeleiders
16.00 – 17.00 uur	mondelinge rapportering aan de algemeen directeur, de directeur onderwijs, onderzoek en academische planning en het departementshoofd

bijlage 4

sterke punten en aandachtspunten per thema

thema 1: concretisering kwaliteitszorg in de opleiding

sterke punten:

- de kwaliteitscoördinator heeft op relatief korte tijd ernstig werk gemaakt van het opstarten van een kwaliteitszorgsysteem
- de zelfevaluatie is gebaseerd op een geschikt meetinstrument (PROZA) en is gericht naar een brede waaier aan domeinen
- de zelfevaluatie leverde een goede sterkte / zwakte analyse op

aandachtspunten:

- het kwaliteitsbeleid meer koppelen aan verifieerbare kwaliteitscriteria (beleidsmatige en strategische doelstellingen definiëren en toetsen)
- interne gevoeligheden m.b.t. zelfevaluatie neutraliseren op basis van een transparante aanpak
- de betrokkenheid van het personeel verhogen, zodat het selecteren van de verbeterpunten en het uitwerken van verbeterstrategieën kan gebeuren vanuit een breder draagvlak

thema 2: personeel

sterke punten:

- de combinatie van een vaste kern met wisselende gastdocenten
- de goede basiskwalificaties van de vaste kern
- de oordeelkundige selectie van de gastdocenten
- de extra inspanningen van sommigen (ombudsman, ondersteuning van studenten, geleid theaterbezoek)

aandachtspunten:

Het personeelsbeleid optimaliseren:

- invulling van de opdrachten verruimen op basis van individuele competenties (eventueel via functioneringsgesprekken)
- via intern overleg de coherentie tussen de verschillende onderdelen van de opleiding beter bewaken
- een nascholingsbeleid uitwerken (behoefteonderzoek, duiden van prioriteiten, responsabilisering van het personeel).

De geschikte keuze van de gastdocenten moet een blijvende investering zijn.

thema 3: materiële en financiële randvoorwaarden

sterke punten:

- de infrastructurele voorzieningen zijn voorbeeldig en worden functioneel gebruikt
- solidariteit binnen het departement voor het gebruik van de werkmiddelen

aandachtspunten:

Om de opleiding inhoudelijk sterker te kunnen uitbouwen zijn bijkomende financiële middelen nodig voor o.m.:

- uitbouw en beheer van een geïntegreerde bibliotheek en mediatheek
- specialisatiemogelijkheden inbouwen, zodat een bredere oriëntatie naar aanverwante opleidingen mogelijk wordt
- vergoedingen voor bijkomende taken of bijzondere initiatieven van het personeel
- ondersteuning van artistieke projecten
- maatschappelijke dienstverlening (o.a. de uitbouw van een documentatie- en nascholingscentrum)

thema 4: onderwijsdoelstellingen

sterke punten:

- de onderwijsdoelstellingen zijn conform de decretale bepalingen
- er wordt gewerkt naar een duidelijk beroepsprofiel, goede afbakening
- de opleiding werd conform deze afbakening ingevuld (danstechnische, danstheoretische en cultureel artistieke doelstellingen)

aandachtspunten:

- mogelijkheden tot specialisaties tijdens en na de opleiding werden in het verleden door de overheid afgebouwd. De mogelijkheden voor de studenten zijn hierdoor aanzienlijk verminderd
- studenten kunnen momenteel wel op basis van persoonlijke interesses een eigen invulling aan hun opleiding geven. Meer investeren in het duiden en afbakenen van deze domeinen

thema 5: opleidingsprogramma: opbouw en inhoud

sterke punten:

- het opleidingsprogramma getuigt van een streven naar een functioneel evenwicht
- een geïndividualiseerde uitbouw van het curriculum is mogelijk
- er is een goede opbouw: de persoonlijke danstechnische training wordt geleidelijk aangevuld met een bredere culturele opleiding en een gezondheidsgerelateerde vorming
- in de opleiding wordt eveneens aandacht besteed aan uitvoeringen en creaties (choreografische oefeningen)

aandachtspunten:

- meer zorg besteden aan de externe communicatie (studiegids, internet)
- mogelijkheden tot samenwerking (gemeenschappelijke cursussen) met andere basisopleidingen van het departement onderzoeken en benutten
- de actualiteitswaarde verhogen door de actuele danskunst meer te integreren in de opleiding (vooral in de danspraktijk, maar ook in de theoretische vakken)
- de continuïteit van de danstechnische trainingen (zowel voor klassieke als voor hedendaagse dans) nauwgezet bewaken
- het artistiek onderzoek bij de studenten meer stimuleren en hierbij ook aandacht besteden aan de noodzakelijke randvoorwaarden (openstellen van de beschikbare infrastructuur; occasionele ondersteuning door technisch en pedagogisch personeel)
- de muzikale vorming verder uitdiepen
- de kwaliteitszorg m.b.t. specifieke aspecten van dit luik grondiger uitwerken vanuit een participatieve aanpak met meer aandacht voor de inbreng van het personeel

thema 6: afstudeerwerk en/of werkveldervaring

sterke punten:

- de stages en afstudeerwerken zijn goede strategieën (actieve betrokkenheid van de studenten, link met de artistieke wereld)
- aan deze onderdelen wordt een hoog aantal studiepunten toegekend

aandachtspunten:

- organisatie van stages beter uitwerken (aantal, soort, begeleiding)
- de doelstellingen en inhoudelijke uitwerking m.b.t. de eindwerken concreter duiden binnen het geheel van de opleiding
- de studentenbegeleiding bij de realisatie van hun eindwerken optimaliseren
- de mogelijkheden tot werkveldervaringen op de campus en geïntegreerd in de opleiding verhogen (eigen danscompagnie, uitbreiding van mogelijkheden voor theaterproducties)
- evaluatiecriteria voor dit onderdeel van de opleiding beter duiden

thema 7: internationale dimensie

sterke punten:

- het HID is in de bestaande overlegstructuren een erkende en gewaardeerde partner
- de opleiding verwierf hierdoor in het buitenland een positief imago
- vanuit de opleiding wordt meegewerkt aan verschillende internationale projecten (twee projecten in uitbouw op het niveau van de curriculumontwikkeling)

aandachtspunten:

- werken aan een bredere betrokkenheid (de directie was in het verleden te veel de spilfiguur)
- meer aandacht besteden aan het inhoudelijk uitdiepen van de contacten
- de opleiding aantrekkelijk maken voor buitenlandse studenten

thema 8: leersituatie

sterke punten:

- de grondige kennis van het eigen vak bij de meeste docenten
- de gedisciplineerde sfeer in de danstechnische lessen
- de materiële ondersteuning die bestaat voor de praktijklessen
- cursusmateriaal dat door (sommige) docenten ontwikkeld werd
- de aandacht vanuit het intern kwaliteitszorgsysteem voor het detecteren van verbeterpunten

aandachtspunten:

- meer mogelijkheden creëren voor zelfstandig werk (openstellen van de infrastructuur, ondersteuning via een goed uitgebouwde bibliotheek en mediatheek)
- het exploratief artistiek onderzoek ook inhoudelijk meer inleiden en ondersteunen
- de leersituatie versterken via meer contacten met de culturele omgeving
- het opstarten van formele samenwerkingsverbanden tussen de docenten onderling van de verschillende opleidingsonderdelen
- het documentatiecentrum dringend uitbouwen (actualisatie van boeken, CD-roms en videomateriaal, toevoeging van multimedia, ontsluiten van de collectie, gebruikbeheer, ...)

thema 9: toetsing en evaluatie

sterke punten:

- duidelijkheid van toetsing en evaluatie
- de beschrijving van de examenorganisatie is goed uitgewerkt

thema 10: studie- en studentenbegeleiding

sterke punten:

- de behoorlijke betrokkenheid vanwege verschillende personeelsleden
- de kwalificaties van één van de studentenbegeleiders (psychologe)

aandachtspunten:

- acties uitwerken en implementeren met het oog op een kwalitatief sterkere studenteninstroom
- het korps verder responsabiliseren
- de voorbereiding op deelname aan audities mee als aandachtspunt in de studentenbegeleiding opnemen en vanuit verschillende invalshoeken uitwerken

thema 11: studeerbaarheid en studierendement

sterke punten:

- lage gemiddelde studietijd (3,12 jaar)
- duidelijke en ondersteunende oriëntering na het eerste jaar

aandachtspunten:

- ontwikkeling van strategieën voor een verhoging rendement
- onderzoek naar studiebelemmerende en studiebevorderende factoren

thema 12: afgestudeerden

sterk punt:

Kansen die aan afgestudeerden geboden worden om mee te trainen en deel te nemen aan artistieke projecten.

aandachtspunten:

- De posthogeschoolvorming verder uitwerken en dit zowel op organisatorisch en materieel vlak als wat de inhoudelijke invulling betreft
- Alumnibeleid uitbouwen

thema 13: maatschappelijke dienstverlening

sterk punt:

Het huidige (beperkte) aanbod wordt kwalitatief goed ingevuld

aandachtspunten:

Uitbouwen van de externe communicatie

De afbakening en vormgeving van de maatschappelijke dienstverlening verduidelijken

thema 14: onderzoek

sterk punt:

Contacten met wetenschappelijke instellingen en een (weliswaar beperkte) betrokkenheid bij toegepast wetenschappelijk onderzoek

aandachtspunten:

Opleidings- en beroepsgeoriënteerd onderzoek meer integreren in verschillende deelaspecten van de opleiding (navorming, deelname aan congressen en studiedagen, studentenparticipatie, gastprofessoren, ...).

thema 15: beoefening en ontwikkeling van de kunsten

sterk punt:

Integratie van dit thema in de opleiding

aandachtspunt:

Bijkomende financiële ondersteuning voorzien om dit thema kwalitatief en kwantitatief verder te kunnen uitbouwen.